

Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення за 9 місяців 2011 року

Система недержавного пенсійного забезпечення (далі – НПЗ) становить третій рівень системи пенсійного забезпечення в Україні. Її розбудова здійснюється починаючи з 2004 року після набрання чинності Законом України «Про недержавне пенсійне забезпечення». Основу такої системи складають недержавні пенсійні фонди.

Станом на 30.09.11 в Державному реєстрі фінансових установ міститься інформація про 97 недержавних пенсійних фондів (далі – НПФ) та 40 адміністраторів НПФ.

Система недержавного пенсійного забезпечення протягом останніх років розвивається досить динамічно. Основні показники діяльності НПФ та темпи їх приросту наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів

Недержавні пенсійні фонди	2009	2010	9 м. 2011	Темпи приросту, %	
				2010/ 2009	9 м. 2011/ 2010
Загальна кількість укладених пенсійних контрактів (тис. шт.)	62,5	69,7	72,2	11,5	3,6
Кількість учасників за укладеними пенсійними контрактами (тис. осіб)	497,1	569,2	558,3	14,5	-1,9
Загальні активи НПФ (млн. грн.)	857,9	1 144,3	1 306,4	33,4	14,2
Пенсійні внески (млн. грн.), у т.ч.	754,6	925,4	1 060,2	22,6	14,6
- від фізичних осіб	31,8	40,7	47,6	28,0	17,0
- від юридичних осіб	722,7	884,6	1 012,3	22,4	14,4
- від фізичних осіб-підприємців	0,1	0,2	0,2	100,0	0,0
Пенсійні виплати (млн. грн.)	90,1	158,2	200,5	75,6	26,7
Кількість осіб, що отримали/отримують пенсійні виплати (тис. осіб)	28,1	47,8	60,8	70,1	27,2
Сума інвестиційного доходу (млн. грн.)	236,7	433,0	519,7	82,9	20,0
Сума витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів (млн. грн.)	47,1	64,6	79,5	37,2	23,1

Як видно з таблиці 1, значення переважної більшості основних показників НПФ демонстрували позитивну динаміку.

Так, станом на 30.09.11 адміністраторами недержавних пенсійних фондів було **укладено 72 153 пенсійні контракти з 59 948 вкладниками**, з яких 2 403 вкладники (або 4,0% від загальної кількості вкладників) – юридичні особи, на яких припадає 1 012,3 млн. грн. пенсійних внесків (95,5% від загального обсягу пенсійних внесків за системою НПЗ), та 57 545 вкладників (або 96,0% від загальної кількості вкладників) – фізичні особи.

При цьому порівняно з кінцем 2010 року кількість контрактів з юридичними особами зменшилась на 8,4%, а з фізичними особами зросла на 6,8% (рис.1).

Рис.1. Динаміка кількості укладених пенсійних контрактів за 2008 – 2010 рр. та 9 місяців 2011 р.

Протягом 9 місяців 2011 року **кількість учасників НПФ відповідно до укладених контрактів** зменшилася на 10,9 тис. осіб (або на 1,9%), і станом на 30.09.11 становила **558 339 осіб** (на кінець 2010 року – 569 230 осіб) (рис.2).

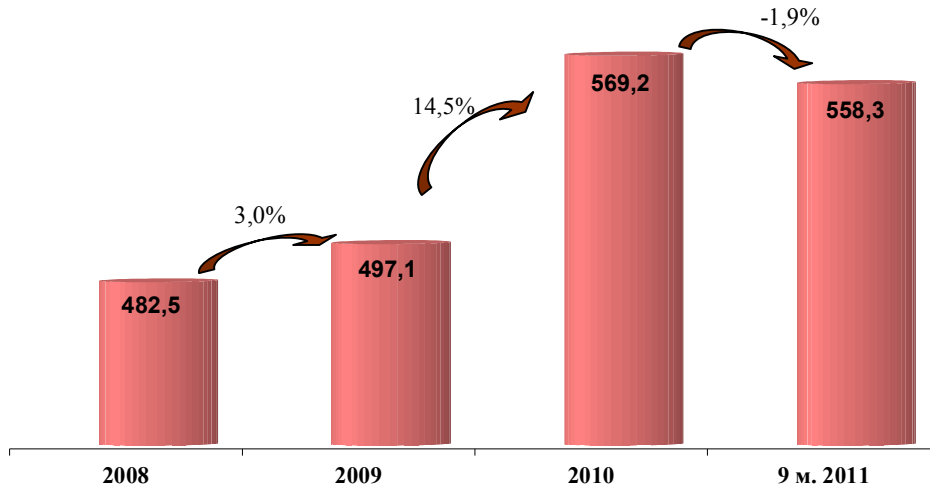

Рис.2. Динаміка кількості учасників НПФ за 2008 – 2010 рр. та 9 місяців 2011 р., тис. осіб

Станом на 30.09.11 серед учасників НПФ більшість становили особи віком від 25 до 40 років, а саме 39,8% (2010 рік – 39,2%, 2009 – 35,8%, 2008 – 35,5%) та від 40 до 55 років, а саме 39,4% (2010 рік – 40,2%, 2009 – 41,4%, 2008 – 42,5%).

Станом на 30.09.11 частка вікової групи учасників НПФ старше 55 років становила 14,5% (2010 рік – 13,5%, 2009 – 14,2%, 2008 – 12,2%), вікової групи до 25 років становила 6,3% (2010 рік – 7,0%, 2009 – 8,6%, 2008 – 9,9%). Розподіл учасників НПФ за віковими групами наведено на рис. 3.

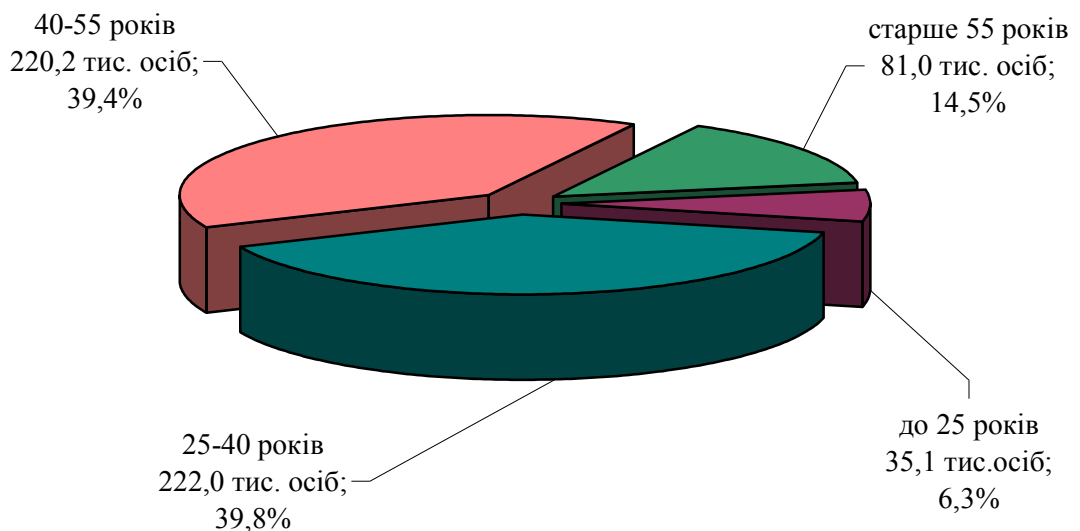

Рис.3. Розподіл учасників НПЗ за віковими групами станом на 30.09.11

На рис. 4 відображено кількість учасників НПФ (в розрізі вікових груп та за статевою ознакою).

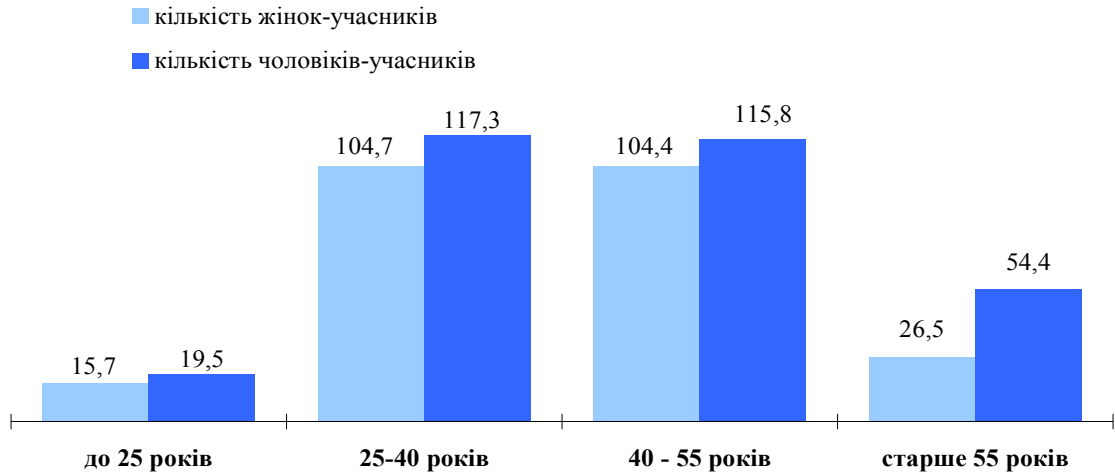

Рис. 4. Кількість учасників за віковими групами (осіб) станом на 30.09.11

Як видно з рисунка 4, серед учасників НПФ у розрізі всіх вікових груп більшість становлять чоловіки.

Протягом січня – вересня 2011 року зріс обсяг сплачених пенсійних внесків. Так, станом на 30.09.11 загальна сума пенсійних внесків становить **1 060,2 млн.грн. пенсійних внесків**, що на **14,6%** більше, ніж на кінець 2010 року (або на 134,8 млн. грн.).

Пенсійні виплати (одноразові та на визначений строк) станом на 30.09.11 становили **200,5 млн. грн.**, збільшившись за 9 місяців 2011 року на 26,7% (рис.5).

Сукупно недержавними пенсійними фондами станом на 30.09.11 було здійснено пенсійних виплат (одноразово та на визначений строк) **60 833 учасникам**, тобто 10,9% учасників від їхньої загальної кількості отримали пенсійні виплати.

Рис. 5. Пенсійні виплати за 2008 – 2010 рр. та 9 місяців 2011 р.

Загальний обсяг активів, сформованих пенсійними фондами, станом на 30.09.11 становить **1 306,4 млн. грн.** Всього за дев'ять місяців 2011 року активи недержавних пенсійних фондів зросли на 14,2% (або на 162,1 млн. грн.), у порівнянні з кінцем 2010 року (рис.6).

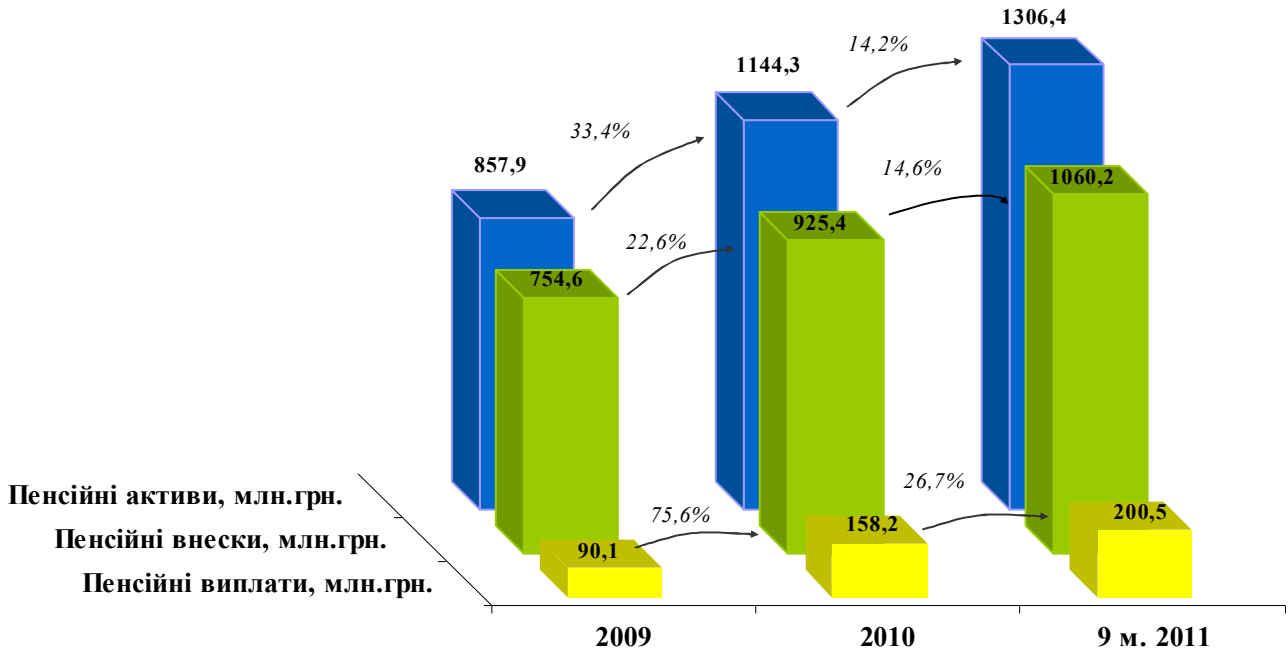

Рис.6. Динаміка основних показників системи НПЗ за 2009 – 2010 рр. та 9 місяців 2011 р.

Метою інвестування пенсійних активів є, насамперед, збереження пенсійних заощаджень громадян. Тому стратегія інвестування недержавних пенсійних фондів є більш консервативною, ніж у інших фінансових установ.

Загальна сума **доходу, отриманого від інвестування пенсійних активів**, станом на 30.09.11 становила **519,7 млн. грн.** (або 49,0% від суми залучених внесків), збільшившись протягом 9 місяців 2011 року на 86,7 млн. грн. (або на 20,0%).

Поки що суттєвим фактором, що продовжує стримувати зростання інвестиційного доходу НПФ, є незначний обсяг залучених пенсійних внесків для забезпечення можливості здійснення диверсифікації пенсійних активів у дохідні фінансові інструменти.

Станом на 30.09.11 переважними напрямками інвестування пенсійних активів є депозити в банках (31,6% інвестованих активів), облігації підприємств – резидентів України (21,6%), акції українських емітентів (18,5%) та цінні папери, дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України (13,6%) (рис. 7).

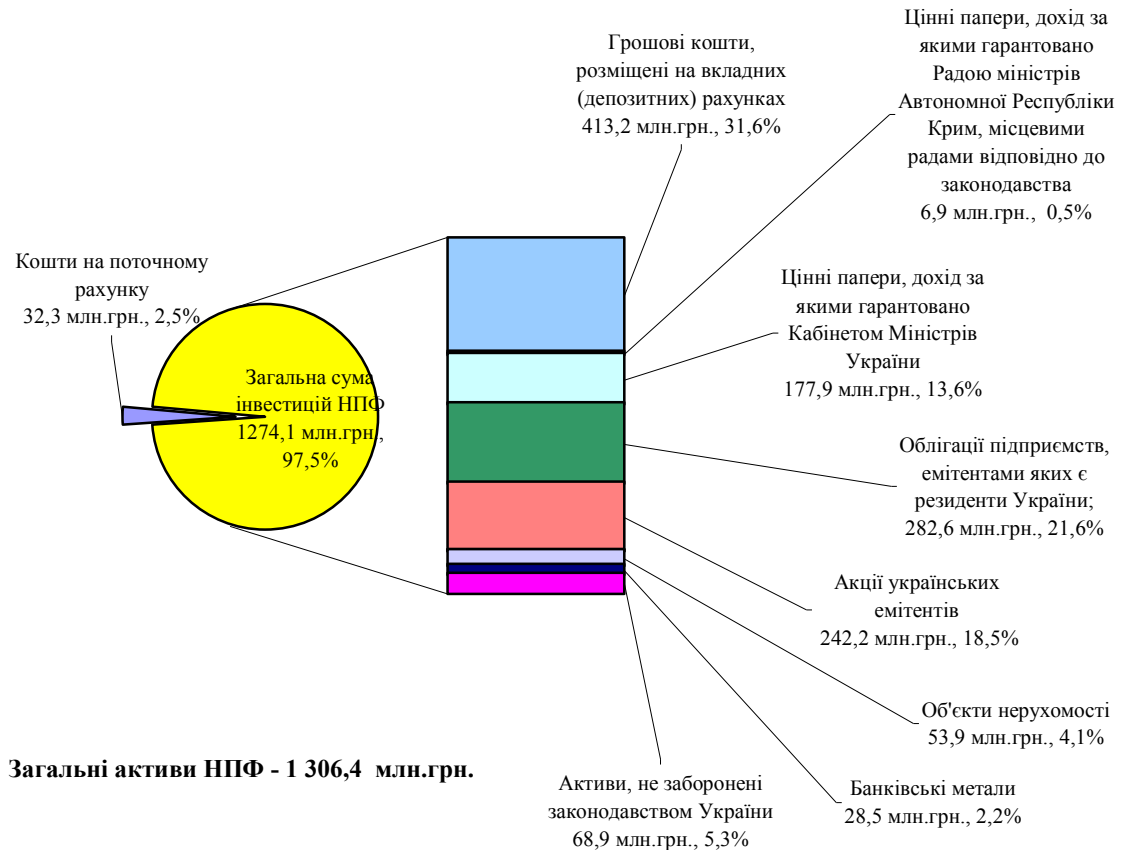

Рис. 7. Структура інвестованих пенсійних активів станом на 30.09.11

У загальній структурі інвестиційного портфеля НПФ активи розподіляються таким чином:

- 413,2 млн. грн., або 31,6% загальної вартості активів НПФ, розміщено на банківських депозитах (станом на кінець 2010 року – 396,8 млн. грн., або 34,7%, відповідно);

- частка цінних паперів, дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України, у консолідованому портфелі НПФ в абсолютному виразі зросла з 170,4 млн. грн. станом на кінець 2010 року до 177,9 млн. грн. станом на кінець третього кварталу 2011 року, проте у відносному дещо знизилась – з 14,9% до 13,6%, відповідно;

- частка корпоративних облігацій у консолідованому портфелі збільшилась у порівнянні з кінцем 2010 року: в абсолютному виразі з 175,7 млн. грн. до 282,6 млн. грн., а у відносному з 15,4% до 21,6%, відповідно;

- у порівнянні з кінцем 2010 року в консолідованому портфелі НПФ частка акцій українських емітентів збільшилась з 18,1% до 18,5% (або з 206,9 млн. грн. до 242,2 млн. грн., відповідно);

- дещо збільшились у загальній вартості активів НПФ частки активів, інвестованих у цінні папери, дохід за якими гарантовано Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими радами відповідно до законодавства, (з 0,4% станом на кінець 2010 року до 0,5% станом на кінець третього кварталу

2011 року) та в інші активи, не заборонені законодавством України (з 5,0% станом на кінець 2010 року до 5,3% станом на кінець третього кварталу 2011 року);

- дещо зменшились у загальній вартості активів НПФ частки активів, інвестованих у банківські метали (з 2,8% станом на кінець 2010 року до 2,2% станом на кінець третього кварталу 2011 року) та в об'єкти нерухомості (з 5,6% станом на кінець 2010 року до 4,1% станом на кінець третього кварталу 2011 року);

- обсяг коштів на поточному рахунку станом на кінець третього кварталу 2011 року становив 32,3 млн. грн., або 2,5 % у консолідованому портфелі НПФ (станом на кінець 2010 року – 35,7 млн. грн., або 3,1 %).

Витрати, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів, за дев'ять місяців 2011 року зросли на 23,1% і в цілому за час існування пенсійних фондів становлять **79,5 млн. грн.**, або 6,1% від загальної суми активів НПФ (рис. 8, 9).

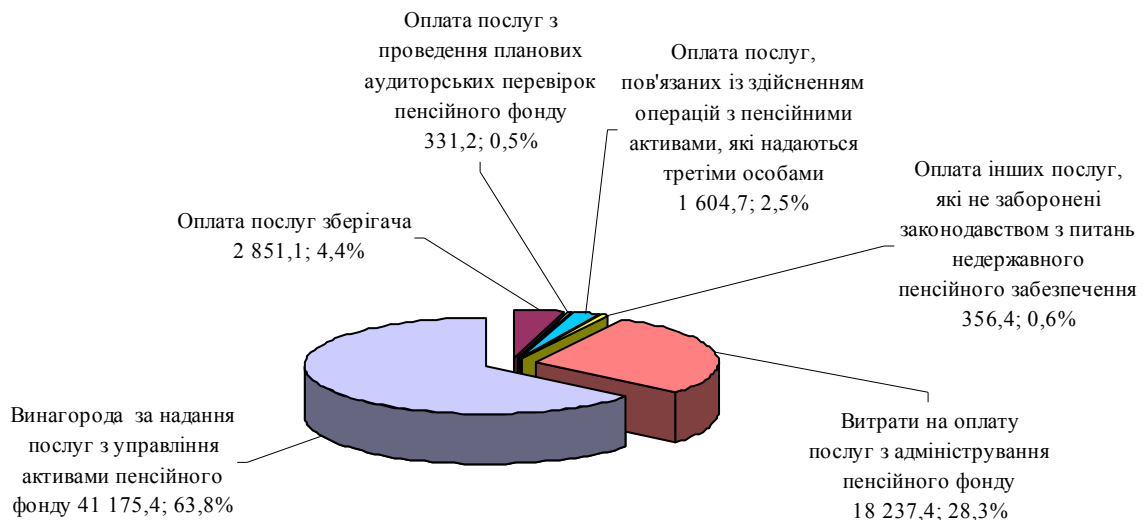

Рис. 8. Структура витрат, відшкодованих за рахунок активів НПФ, станом на 31.12.10 (тис. грн.)

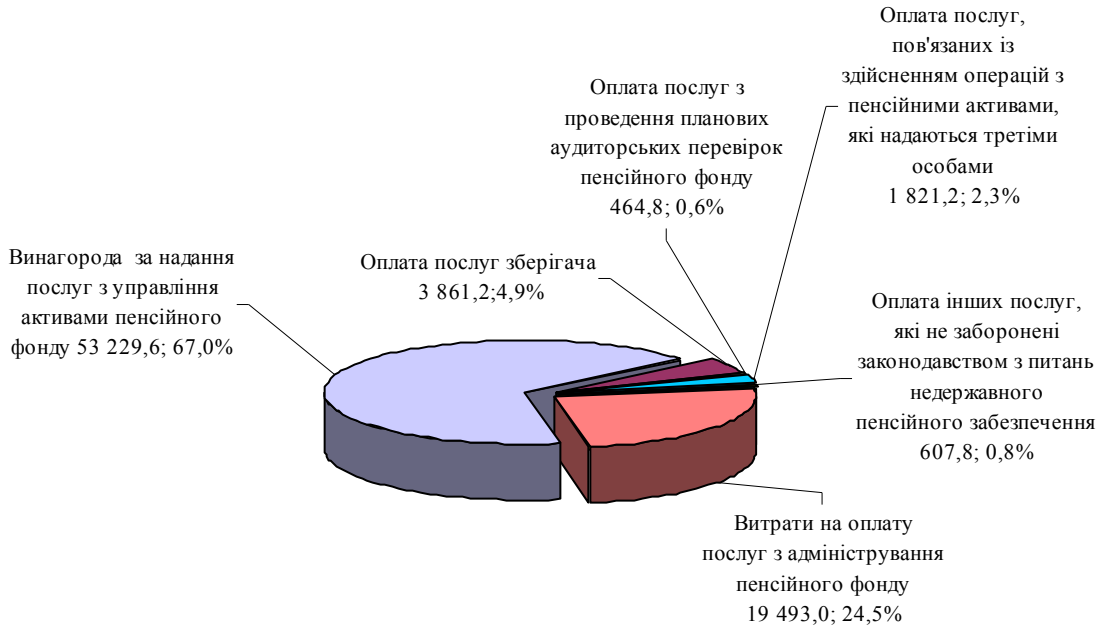

Рис.9. Структура витрат, відшкодованих за рахунок активів НПФ, станом на 30.09.11 (тис. грн.)

Основна частина витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів станом на 30.09.11, припадає на винагороду за надання послуг з управління активами пенсійного фонду – 53 229,6 тис. грн., або 67,0% від загальної суми витрат. Витрати на оплату послуг з адміністрування пенсійного фонду становлять 19 493,0 тис. грн., або 24,5% від загальної суми витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів. Оплата послуг зберігача, який здійснює відповідальне зберігання активів пенсійного фонду, становить 3 861,2 тис. грн., або 4,9% від загальної суми витрат.